

Gde grešimo kada želimo da se bavimo Starim Sajmištem i Jasenovcem?

Poslednje dve nedelje zapljusnuo nas je talas novinskih vesti o pitanju stradanja Srba, Jevreja, Roma i svih ostalih antifašista tokom Drugog svetskog rata na prostorima Kraljevine Jugoslavije. Iako neupućenoj osobi mogu da izgledaju nepovezano – pitanje Jasenovca i Starog Sajmišta – zapravo jesu i odnose se na jedno, jednostavno, elementarno pitanje – šta mi znamo o stradanju sopstvenog naroda tokom II svetskog rata? Šta je nauka rekla, odnosno gde leži istina zasnovana na naučnim istraživanjima?

Prvi slučaj, jeste slučaj famozne izložbe o Jasenovcu u Ujedinjenim Nacijama, odnosno u Njujorku, odnosno u mestu Hoboken, Nju Džerzi. Koliko god čitaocu ova navođenja mogu izgledati sumanuto – Njujork se nalazi u državi Njujork, a Hoboken u državi Nju Džerzi – pisac u prilogu navodi linkove u korist gore iznetog nabiranjaja.[2](#) Takođe, zgrada Misije Republike Srbije pri Ujedinjenim Nacijama nije isto što i zgrada Ujedinjenih Nacija. Drugi slučaj je serija tekstova o nacrtu Zakona o Starom Sajmištu kojim se uspostavlja, konačno, Ustanova Spomen Žrtve na levoj obali Save, između Brankovog i Starog železničkog mosta, gde će, u doglednoj budućnosti, biti izgrađen memorijalni kompleks za žrtve genocida, Holokausta i porajmosa.[3](#)

Ako se samo baci letimičan pogled na tekstove možemo da izvučemo nekoliko zaključaka, i to ispravnih. Prva grupa naslova i vesti je trebala da ukaže na izložbu o stradanju Srba, Jevreja i Roma u Jasenovcu sa akcentom na srpske žrtve, dok je druga grupa tekstova ukazivala na problematičnost tvrdnje o stradalništvu srpskih žrtava i isticala jevrejske i romske žrtve u logoru na Starom Sajmištu. Treba odmah

naglasati da mi ovde ne dovodimo u pitanje stradanje niti jedne pojedinačne osobe, a kamoli čitavih grupa, već pokušavamo da ukažemo na fenomen nekritičkog uvećavanja odnosno nekritičkog umanjivanja srpskih žrtava Drugog svetskog rata.

Ukratko, tvorci izložbe „Jasenovac – Pravo na Nezaborav“ tvrde da je u Jasenovcu stradalo 700 000 Srba, a to na osnovu rezultata istraživanja Državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača. Sa druge strane, kritičari pomenutog Nacrta zakona tvrde da se previše ističu srpske žrtve na Starom Sajmištu, da se u drugi plan stavljaju žrtve jevrejske i romske zajednice te da se pokušava rehabilitacija gen. Milana Nedića odnosno tzv. „učešće Srbije u Holokaustu“. Na čemu počivaju ove tvrdnje autoru teksta nije poznato, ali sigurno ne na znanju i obaveštenosti.

Dakle, gde je problem? Neznanje? Vrlo moguće. Jaša Almulji je u svom tekstu u Politici lepo obrazložio ulogu Nedića u sprovođenju Holokausta na prostoru okupirane Srbije. Uništenje Jevreja se odvijalo sistematski i u sklopu „Konačnog rešenja“, dok su potonji zatvorenici Prihvatnog logora stradali usled loših uslova života u logoru, obesti čuvara ili usled iscrpljenosti od teškog fizičkog rada. Uloga Nedićevih i Ljotićevih vojnih formacija je bila sporedna u procesu uništenja Jevreja. Tekst je dostupan iako je iz 2008. godine.⁴ Naravno, ako neko želi ozbiljno da izuči ovo pitanje na raspolaganju su mu biblioteke i dela Valtera Manoška, Kristofera Brauninga i naših Milana Ristovića i Milana Koljanina. Barem što se tiče nauke stvar je jasna, administracija generala Nedića jeste bila deo procesa uništenja Jevreja ali ne i na način na koji je to bila NDH, na primer. Ovo poređenje je bitno jer u dotičnoj publikaciji Helsinškog odbora za ljudska prava pokušava da se napravi paralela između Nezavisne Države Hrvatske i Vojno-okupacione zone „Srbija“.⁵ Almuljev tekst je zapravo odgovor na pokušaj distorziranja istorije Holokausta. Što se tiče Jasenovca,

brojka od 700 000 stradalih u kompleksu logora Jasenovac je odavno dovedena u pitanje. Trenutno je popisano oko 83000 žrtava, pretežno Srba, potom Jevreja i Roma i drugih protivnika NDH, uglavnom Hrvata, i to je cifra ispod koje se ne može ići. Sa druge strane, nemoralno je „naduvavati“ cifre stradalih jer konačan ili bar približno konačan spisak stradalih nemamo! Trenutno se sprovode istraživanja u nadležnosti Muzeja žrtava genocida kako bi se jaz između 1948. i 1992. godine bez ozbiljnog institucionalnog pristupa u istraživanju premostio. Do tada, predlažem čitaocima da konsultuju Jovana Mirkovića i njegove knjige na temu Jasenovca. Njegovi radovi su odgovor na pokušaj zloupotrebljavanja stradalih u Jasenovcu.[6](#)

Međutim, retko je odgovor na kompleksne društvene fenomene jednostavan i jednoznačan. Da li je deo problema i oportunizam? Sigurno ima udela u tome. Dobar deo Druge Srbije je profitirao od projekata koji bi trebali da suoče sa prošlošću Srbe i Republiku Srbiju ne samo sa događajima krajem XX veka, već i sa onim iz '40ih godina. Problem je samo što prošlost onda mora da se ukalupi kako bi odgovarala tezi da su Srbi genocidan narod, ili da su skloni takvim i sličnim ponašanjima, bar od I srpskog ustanka kako bi se dobilo na kontinuitetu u istoriji ratnih zločina. Poznavanje prošlosti je od manjeg značaja. Ni pojedinci u okviru institucija Republike Srbije i Prve Srbije nisu ništa manje skloni sprovođenju lukrativnih projekata koji bi pak, sa druge strane, trebali da pokažu kako su Srbi najveća i jedina žrtva uvek i zauvek. Opet, nezavisno od činjenica i naučne istine.

Ne treba smetnuti sa uma ni komplekse pojedinaca u odnosu na susede, odnosno međunarodnu zajednicu. Klasičan primer je istoričar Bojan Dimitrijević koji se mašio zadatka da dokaže da gen. Milan Nedić nije odgovoran za stradanje Jevreja okupirane Srbije i Banata jer, parafraziramo „Filip Koen je svojim pisanjem ubedio međunarodnu zajednicu da su Pevelićeva NDH i Nedićeva Srbija identični slučajevi.“[7](#) Prvo, barem što

se tiče ozbiljne međunarodne akademske zajednice, niko ne uzima za ozbiljno pisanja Filipa Koena. Drugo, gen. Nedić je više putao pokazao i dokazao da je saradnik okupacionih snaga u Srbiji i na tu temu nema šta novo da se doda. Isto tako, samo iz drugog dela Srbije imamo pojedince, poput Sonje Biserko, ali ne i samo nje – na pamet padaju Latinka Perović, Dubravka Stojanović, Ivan Čolović – koji su dobar deo života pokušali da pokažu i dokažu nazadnost „prostih“ Srba.⁸ U tu sliku se svakako uklapala i priča o urođenoj genocidnosti, dok su oni, razume se, svetli primeri koji se u svemu razlikuju od svojih srodnika te su bliži građanima i stanovnicima Londona, Beča, Berlina ili Pariza.

Šta je odgovor na ovakva diletantska ponašanja? Vrlo prosto. Ako se već pojedinci ne bave naučno-istraživačkim radom, a većina ljudi to ne radi, onda zdrav razum nalaže da se posavetuju sa kompetentnim institucijama i stručnjacima. Ne da ih izbegavaju! Primera radi, na međunarodnom planu Yad Vashem i IHRA su svakako institucije koje su autoriteti na polju Holokausta. Ako one nemaju zamerke na dosadašnji rad Komisije za Staro Sajmište,⁹ šta više, IHRA je na sastanku u Jašiju pohvalila Republiku Srbiju i Komisiju te na predlog iste šalje svog predstavnika u svojstvu stalnog člana da prati njen dalji rad. Takođe, ako neko ima želju da se bavi Jasenovcem, Muzej žrtava genocida i Odbor za Jasenovac SAS SPC, pored navedenih međunarodnih institucija, jesu prve instance kojima se pojedinac ili grupa trebaju obratiti za savet, sugestiju ili podršku. Takođe, toplo savetujemo i kontaktiranje pojedinaca poput dr Milana Koljanina, profesora dr Milana Ristovića, Jovana Mirkovića, da navedemo samo neke. Rešenje izgleda dosta jednostavno ali u praksi znamo da je dosta drugačije. Da li je to zbog neznanja, želje za sticanjem finansijske dobiti, kompleksa ili svega toga zajedno ostavljam čitaocu da prosudi.

Stefan Radojković, istoričar i doktorand Fakulteta političkih nauka

Foto: Inicijativa mladih za ljudska prava

1

2[□] *Balkan Insight* od 11. avgusta 2016. godine: <http://www.balkaninsight.com/rs/article/srbija-najavila-izlo%C5%BEbu-o-ja-senovcu-u-un-u-08-10-2016>; *Politika* od 29. januara 2017. godine: <http://www.politika.rs/sr/clanak/373084/Izlozba-Jasenovac-pravo-na-nezaborav-otvorena-u-Americi>; *Anti-censura* od 9. februara 2017. godine: <http://anti-censura.com/pravo-na-zaborav-njujorka-i-hobokena-prevara-i-ponizenje/>.

3[□] *European Jewish Press* od 9. januara 2017. godine: http://ejpress.org/index.php?option=com_content&view=article&id=56667&catid=11; *Radio Slobodna Evropa* od 9. februara 2017. godine: <http://www.slobodnaevropa.org/a/staro-sajmiste-beograd-zlocin-holokaust/28300497.html>; *Peščanik* od 11. februara 2017. godine: <http://pescanik.net/sporni-zakon-o-starom-sajmistu/>.

4[□] *Politika* od 14. januara 2008. godine: <http://www.politika.rs/sr/clanak/10790/Алмули-Неистина-на-милион-адреса/>.

5[□] "Antisemitizam – Posledica velikodržavnog projekta", *Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji*, dostupno preko: <http://www.helsinki.org.rs/serbian/doc/antisemitizam%20-%20izv06.pdf>, (Pristupljeno 14. februara 2017).

6[□] *NSPM* od 28. septembra 2012. godine: <http://www.nspm.rs/istina-i-pomirenje-na-ex-yu-prostorima/preuvelicavanje-m-zlocina-na-jednom-mestu-relativizuje-se-genocid-u-celoj-ndh.html?alphabet=l>.

7[□] *N1 Pressing: Milan Ristović i Bojan Dimitrijević*, dostupno preko: <https://www.youtube.com/watch?v=jjT3GFYfh4M>, (Pristupljeno 14. februara 2017).

8[□] Na primer, pogledati zbornik radova *Civic and Uncivic Values: Serbia in the Post-Milošević Era* Sabine P. Ramet, Ole Listhaug i Dragane Dulić.

Ili je razlika ta koja nas zbližava?

Pitanja su koja od vjkada muče društvenjake: ili ti, sve one koji u društvu bivaju okarakterisani kao:

Onaj što stalno nešto filozofira

ili

Skupi se raja, a on posle dva piva već počne da gnjavi s politikom.

Odgovori na ova pitanja su se menjali.

Prvo je bilo ispravno da budemo podeljeni na ove i one. Pa na one i ove.

Na leve i desne. Severne i južne.

Pa su se onda sever i jug ujedinili protiv istoka i zapada, a onda su se svi opet izmešali, pa se opet podeli.

Danas¹ u okvirima svojih mikro okruženja, te gorepomentue podele i dalje postoje, ali se menja način na koji se formiraju. Nisu više:

vojvotkinje protiv pralja,

ali su studentkinje protiv frizerki.

slikarke protiv sekretarica.

sekretarice i frizerke protiv ''onih frikova s Likovne akademije''

glumci protiv ''prljavih metalika''.

I tako u nedogled.

Da, grupe su od vjkada postojale, verovatno će ih zauvek biti.

Jako je teško zamisliti situaciju u kojoj celo čovečanstvo funkcioniše kao jedan entitet, bez podela na potkategorije.

Pitanje je samo u kom će odnosu stajati te potkategorije.

Da l' je neophodno da potkategorije stoje u opozitu?

Razmišljajući sve više o ovom pitanju, shvatam da taj opozite često proističe iz našeg ličnog neznanja.

Što bi rek'o Yoda Zgužvani ''Neznanje rađa strah!''

Strah, kao negativna emocija, otvara prostor za osudu, a onda smo već na otvorenom putu ka konfliktima različite vrste.

Meditim, ako se samo osvrnemo u nazad, shvatamo da osnova tog našeg koflikta na neki način uopšte ne postoji:

neznanje = ne + znanje = znanje koje ne postoji.

Ideja je da se lišimo staha, i onda:

Ta, neka devojka, ne mora više biti ''grandovka'' može da bude ''osoba''.

Ne mora biti ''štreber'' može biti ''osoba''.

Ne mora biti ''kurva'' može biti ''osoba''.

Sve osobe ovog sveta imaju svoje razloge. Razloge za svoje delovanje.

Razloge koji su prečesto (mnogo češće nego što mi to pojмимо svojim svakodnevnim rezonovanjem) pozitivni.. Okrenuti ka postizanju dobrog. Usmereni ljubavljju.

Ali mi, gledajući iz svoje kaste, vidimo samo dvorište tuđe. Ne znajući šta se unutra dešava, sudimo! Sudimo i grešimo!

Toliko smelo grešimo!

Nisam imala ideju da ovo bude patetični poziv na mir i ljubav sreću i zravlje kolo i igru, al' mi se sad malo čini da je tako ispalo. No,

neće Kaća da vas smara da vas savetuje šta da radite, ne zna ni ona sama šta će sasobom (spojeno), al' 'oće da vas zamoli da

sledeći put kad vam na pamet padne da je neko smeće

Setite se

I ja sam smeće

I ti si smeće

I on/ona ono je smeće

I mi smo smeće

I vi ste smeće

I oni su smeće

Svako u nekom svetu

Al' svako je i ljubav u nekom drugom svetu!

Katarina Majstorović je studentkinja sociologije na Filozofskom fakultetu. Volontirala je na obrenovačkom Zelenom kampu i festivalu BeFem. Već tri godine piše u stihu bez rime, i u poslednje vreme oseća se posebno spremonom da ono što piše podeli sa većim krugom ljudi, umesto kao do sada samo sa prijateljima.

¹ *napomena autorke: pisanja neće bit orjentisana ni na kakav globalni plan. Ona posmatra sebe i svoje čudno postojanje. Svoju porodicu, kraj, kafić, grad. Ljude koji je u (njoj) realnom vremenu, okružuju.

**Kako lično mogu da pomognem
Evropskim integracijama
Srbije?**

Ovaj esej je osvojio prvu nagradu na takmičenju eseja u okviru programa EU debate u organizaciji Instituta za evropsku politiku.

Kako lično mogu da pomognem Evropskim integracijama Srbije?

Kao studenta Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu na prvom času predmeta Uvod u pravo evropskih integracija me nauče šta se podrazumeva pod tim pojmom. Jedna dosta široka i apstraktna definicija. Međutim, fenomen pregovora i integracija Srbije u Evropsku uniju i njegovo razumevanje među studentima i generalno mladim ljudima me podseća na jednu situaciju koja se dogodila upravo pred kolokvijum iz ovog predmeta. Stajao sam ispred kabineta, pomalo nervozno, kao i uvek pred nekakav test, dok su oko mene ljudi užurbano obnavljali gradivo i jedni druge preslišavali. Tri devojke, koje su izgledale i zvučale prilično sigurno i samouvereno su mi privukle pažnju pa sam prišao, kako bih čuo nešto i u poslednjem trenutku proverio znanje. Jedna od poslednjih

lekcija u knjizi, a o kojoj su u tom trenutku pričale jeste bila Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, u medijima poznatija pod skraćenicom OEBS. Devojka je vrlo samouvereno pričala o aktima koji su doveli do osnivanja, Helsinškom procesu, tome kako sem države koja predsedava i prethodna i naredna učestvuju u upravljanju, itd... Čuo sam neke stvari koje, iskreno, nisam znao. Na kraju izlaganja sam rekao kako je sjajno što je tako dobro naučila jer je velika mogućnost da ćemo dobiti to pitanje, uzimajući u obzir da ove godine Srbija predsedava OEBS-om. Na tu konstataciju, devojka me je zbunjeno pogledala i pitala kako mislim Srbija. Kada sam objasnio da se često na vestima čuje Ivica Dačić i OEBS i kako je on u ime Srbije, kao ministar spoljnih poslova predsedavajući ovom organizacijom, ona nije mogla da veruje.

U tom trenutku, kao da me je nešto udarilo u glavu i otkrilo o čemu se radi. Kako to nakon četiri godina veoma zahtevnih studija neko može da ne ume da sastavi ugovor ili nešto slično. Tako je i sa čitavim procesom ulaska Srbije u Evropsku uniju. Možda mogu da se nauče koji su to uslovnici za otpočinjanje pregovora, da Evropska unija mora da da zeleno svetlo pred početak, ali ako ne znamo kada je Srbija zvanično otpočela pregovore sa Evropskom unijom, čemu sve to?

Upravo zbog svega ovoga što sam rekao smatram da je izuzetno važno da budemo aktivni učesnici u procesu evropskih integracija. Ne treba da čekamo promenu, već da mi budemo ta promena, a sve počinje od nas, generacije kojoj ovo društvo i ova država ostaju, koji će živeti ovde još dugo i koja će imati neka nova iskušenja pred sobom. Nije lako pronaći načine na koje bi delovao, barem sam čuo kako mnogi to kažu pravdajući svoju apatiju. Ja, sa druge strane, mislim kako nikada nije bilo lakše. Otvorite samo portale za mlade, srednjoškolicu i studente i vidite kakve se prilike nude. Jedna od prilika jeste upravo ova. Vreme je da srednjoškolci, koji inače dobijaju pravo glasa u četvrtom razredu srednje škole i na taj način, posredno, postaju aktivni učesnici u

kreiranju kako državnog sistema, tako i pravca u kome će se kretati naše društvo, pokažu ozbiljnost, ne shvate Učenički parlament u srednjoj školi kao šalu, već pokažu entuzijazam, naprave nešto vredno kako za sebe lično, tako i za svoju malu zajednicu (školu).

Ja sam već godinu dana član Evropskog parlamenta mladih Srbije. Članstvo u toj organizaciji je zaista promenilo moj život, a možda je i jedan od razloga zašto upravo pišem ovo danas. Pitaju me ljudi često zašto sam tamo, pre svega misle da je to zbog putovanja i druženja. I jeste tako. Ljudi koje sam upoznao i mesta koje sam obišao su neverovatna, pogotovo uzimajući u obzir da sam član samo godinu dana. Upravo sam tu shvatio prvu od čari Evropske unije i to, iskreno govoreći, jednu od manje važnih, gledajući širu sliku. Proveo sam pet divnih dana na studentskoj konferenciji u Upsali, u Švedskoj. Takva Upsala, kao grad sa jednim od najstarijih univerziteta na svetu je mesto na kome sam tih dana bio sa mladim ljudima od kojih je većina bila, ili godinu dana na programu razmene ili na masteru koristeći Erasmus program. Oni, kada pričaju o sebi, govore kako žive na različitim mestima, kako smatraju sva ta mesta svojim, svako na poseban način. Naravno da mesto odrastanja i ono gde je porodica zauzima posebno mesto u životu svih njih, ali mene oduševljava što se oni smatraju građanima i stanovnicima Evrope, a ne Švedske, Nemačke, Austrije ili Poljske. To je ideal kome težim lično, koji želim za svoju generaciju i Srbiju kao zemlju koja bi ove godine trebalo da otvori prva poglavlja Pregovora u članstvu u Evropskoj uniji.

Ako se vratim na onu scenu sa početka teksta, mislim da bi ona možda mogla da bude jedna paradigma celokupnih evropskih integracija Srbije. Šta je ono što mi treba da ispunimo i ispunjavamo u formalnom smislu, a šta je ono što treba da ispunimo i ispunjavamo u materijalnom? Nekada imam osećaj da se čitav proces integracija prilično banalizuje, kako u medijima tako i među političkim elitama, a trebalo bi taj i

takav proces posmatrati kao sredstvo za uređenje države, obezbeđivanje vladavine prava, kako u smislu očuvanja zakonitosti tako i zalaganja i poštovanja za osnovna načela pravne države i svih ljudskih i građanskih prava i sloboda.

Ipak, pored svega toga, duboko verujem da nikako ne možemo da čekamo da neko drugi uradi za nas ono što sami želimo, ali smo isuviše lenji. Zato, svaki tekst koji napišem, a koji doprinosi ovome što sam gore naveo, jeste moj sopstveni doprinos evropskim integracijama Srbije. Bilo da pišem o kulturi u Srbiji ili stanju ljudskih prava beskućnika u Velikoj Britaniji, to jeste kritika i našeg društva i govori o tome čemu težimo, čemu ne bi trebalo da težimo, a šta bi trebalo izbegavati. Skeptici bi rekli da je to Sizifov posao, ali to nikako ne bi trebalo da nas obeshrabri. Jedna srpska dramaturškinja je rekla kako je svako pisanje Sizifov posao, ali i svaka ljudska misao kao takva. To ne bi trebalo da nas sprečava da mislimo, da pišemo i da se trudimo da nešto prokomentarišemo, damo kritički osvrt i ponudimo neku sopstvenu ideju povodom relevantnih društvenih problema. Participativna kultura u Srbiji je, na prvi pogled, slaba. Ponekad imam osećaj da je to, još uvek usađena, tekovina nekih prošlih vremena. Ipak, i pored toga nekako mislim i uveren sam da je moja, ali i dužnost svakog sadašnjeg i budućeg člana neke organizacije civilnog društva ili generalno političkog i društvenog javnog diskursa, da odreaguje na gluposti u medijima. Neprihvatljivo je da narodni poslanik građane Srbije naziva podanicima, jer upravo je postojanje vladavine prava obezbedilo zamenu ideje podanika idejom građanina.

Upravo zbog ovakvih ideja i činjenica smatram da u mom slučaju, pitanje lične pomoći evropskih integracija Srbije nije individualno pitanje. To je pitanje uključenosti i participacije mladih u samom procesu. Ne bilo kakvo učešće, već samo ono koje je institucionalizovano. Evo, ako samo pogledamo u kojoj meri je pitanje omladine bilo zastupljeno na nedavno održanoj dvodnevnoj Konferenciji o zapadnom Balkanu,

na kojoj su učestvovali najvažniji zvaničnici iz naše zemlje i okruženja, shvatićemo i udeo koje ono zauzima u čitavom procesu evropskih integracija Srbije. Na koji to način može da se ostvari? Prvi korak je već ostvaren u obliku zelenog svetla međunarodne zajednice za osnivanje Regionalne kancelarije za saradnju mladih. Takva kancelarija predstavlja jedno funkcionalno sredstvo da se različiti oblici saradnje, koji levitiraju među desetinama organizacija civilnog društva kako u svakoj od zemalja pojedinačno, tako i one koje rade u više zemalja, ustanove, konkretizuju i da dobiju svoj epilog tako što će negde zaista i završiti, odnosno neko će ih zaista i pročitati. Primera radi, kako bi bilo ko racionalan nazvao konferenciju koja se odvija u Ljubljani, na kojoj sam učestvovao sa devetoro svojih drugova iz Srbije, a na kojoj su bili i predstavnici Slovenije, Hrvatske, Albanije i još drugih Evropskih zemalja? Po mom mišljenju to jeste regionalna konferencije za mlade. Na toj konferenciji smo, podeljeni u grupe razgovarali i raspravljali o problemima i predlagali moguća rešenja na različite teme, veoma aktuelne u tom trenutku, a iskreno govoreći i danas (pitanje Kosova, pitanje izbeglica, održavanje bezbednosti i sigurnosti na panevropskom nivou i sl.). Takav rad je bio izuzetno produktivan, ali ono što je mnogo važnije jeste što je doveo do jedne sjajne komunikacije i ostvarivanja saradnje između mladih koji predstavljaju zemlje, koje se ne mogu pohvaliti najboljim međusobnim odnosom. Bilo bi još bolje da su rezultati našeg rada završili kod nekih zvaničnika, koji bi o tome barem mogli da razmisle. Pitanje evropskih integracije je za mene, pored mnogih drugih stvari, i pitanje podrške ovakvim programima, pitanje regionalnog pomirenja i stvaranje generacije koja prijateljski i optimistično gleda, ne sam na Evropsku uniju kao zajednicu evropskih naroda, već i na one najbliže sebi.

Sa tehničke strane, mnogi izazovi leže pred Srbijom u polju rada sa mladima, kao i u, za njih važnim, oblastima. Ali ne treba da kažemo da su izazovi samo pred Vladom, već i pred svima nama. Kao osoba koja ima pravo glasa, koja je student

Univerziteta u Beogradu i na aktivan način se trudi da učestvuje, kako u procesu evropskih integracija Srbija, tako i u kreiranju društva i države zasnovane na vladavini prava, moram da kažem da vlada velika letargija među mojim vršnjacima. Ako bismo napravili anketu sada u Beogradu, čak i oko najvažniji fakulteta društvenih nauka, ne verujem da bi veliki procenat mladih znao koliki značaj za njih ima poglavlje 26 u pristupnim pregovorima sa Evropskom unijom. Poglavlje 26, vezano za obrazovanje i kulturu jeste okvir prema kome će se naša legilslativa u vezi ovih oblasti približavati onoj koja postoji u Evropskoj uniji. Sa te strane, možemo da kažemo da dolazi do postavljanja zajedničkih strateških ciljeva kojim teže države članice, ali i one države koje na to članstvo pretenduju. Učešće u pregovorima po pitanju poglavlja 26 može da nam obezbedi delotvorne i održive mehanizme za razvoj kako celokupnog sistema obrazovanja, tako i pojedinačnih akademskih kapaciteta. Za takve pojedince koji su naučni radnici je takođe veoma važno poglavlje 25, koje se tiče nauke i istraživanja. Naši univerziteti bi morali da iskoriste ovu priliku da podignu i usklade standarde pisanja i objavljivanja naučnih radova kako bi svojim studentima priuštili mogućnosti za napredovanje. Zato ja kao građanin, ali pre svega kao student moram da budem informisan o ovome. U vremenu kada Studentski parlamenti različitih fakulteta sa profesorima raspravljaju o Oktobru 2, otključavanju godina, rokovima i uslovima za absolvente i različitim pojedinostima, mi ne smemo da ispustimo iz vida šta nas čeka prilikom pristupnih pregovora. Zašto? Zato što se plašim da onog trenutka kada se osvestimo i budemo spremni da aktivno uzmemo učešće i damo sugestije na predloge javnih politika i reforme visokog i srednjeg obrazovanja, da će tada već biti gotovo dosta toga. Zajednički cilj svakog mladog studenta, profesora univerziteta i onih koji budu predstavljali Srbiju tokom pregovora jeste da obezbede sjajnu platformu kako bi što veći broj naših univerziteta mogao da se razvije na način i u smeru pozicioniranja i napredovanja na Šangajskoj listi.

Nije samo pitanje univerzitetskog i visokog obrazovanja od velikog značaja, jedno od meni najznačajnijih, a verujem da je i od izuzetne važnosti i za veliki broj ljudi moje godište, jeste pojam neformalnog obrazovanja. Koliko je on zaista priznat od strane zvaničnih institucija? Nakon završene konferencije u Ljubljani, na kojoj sam učestvovao, dobio sam potvrdu i tzv. Youthpass certificate. Nisam do tog trenutka znao šta je to, međutim ubrzo sam shvatio da je to sjajna platforma na kojoj mladi beleže svoja učešća u projektima, na seminarima i sličnim događajima. Ona je institucionalizovana na evropskom nivou i svi članovi Evropske unije mogu to da pokažu gde god da odu. Takav pristup je nešto što bi bio od velikog značaja za mobilnost studenata i učenika. Nevezano za konkretno neformalno obrazovanje, ovaj primer može da posluži kao paradigma za jedno opšte umrežavanje koje može da usledi kao posledica članstva u Evropskoj uniji. Bilo da se radi o tržištu rada, odnosno prelasku sa fakulteta na tržište i projektu My First EURES Job, bilo da je intenziviranje postojećih Erasmus+ programa koji nude još veće šanse kako projektno, tako i za mobilnost u akademskoj sferi, sve govore o jednoj stvari – veće šanse i prilike za ljude iz Srbije.

Dosta toga sam rekao u prehodnih nekoliko pasusa, i sigurno je glavno pitanje gde sam ja tu? Kako ja učestvujem u svemu ovome? Kako sam pomogao ili kako planiram da pomognem evropskim integracijama Srbije?

Breht je rekao da ako u pozorištu promeni jednog čoveka, promenio je svet. Ja nekako verujem da smo došli u vreme kada je takva vrsta deljenja znanja međusobnog izuzetno važna. Deljenje ideja, iskustava. Upravo zato je svako moje iskustvo na konferenciji u kojoj diskutujem o TTIP-u, o odnosu nacionalnih i evropske službe za zapošljavanje (PES / EURES) i mnogim drugim temama sa kojima ne bih imao prilike da se susretnem kroz studije na Pravnom fakultetu. Isto tako, veliki broj mojih drugova koji su aktivni u nekim drugim poljima ili organizacijama, kada raspravljamo o pitanjima evropskih

načela, zakona i aktuelnosti, mene nešto nauči. Sem toga, mislim da nikada nije bilo prilike kao sada da se uključim u nešto. Otvorim portale i internet stranice sa različitim konkursima i vidim da je jedini problem u ovoj sferi određena vrsta nezainteresovanosti i učmalosti sa jedne strane, ali i nedoljno prepoznavanja važnosti takvih projekata od strane države.

Evropske integracije Srbije se ostvaruju zvanično prilikom pristupnih pregovora. Njima nemam lično pristup i ne treba da imam, pošto nemam ni dovoljno formalnog obrazovanja, ni iskustva. Međutim ono što je važno jeste da se na tim pregovorima menja država, utiče na javne politike i organizaciju kako vlasti, tako i drugih državnih i društvenih organizacija. Ipak, ne može se tu uticati na društvo. Društvo se menja javnim nastupima, ljudskim radnjama, člancima i širenju ideja. Društvo se menja u novinama, na Tviteru u medijima. Tu imam pristup i ne samo da želim, već i osećam potrebu da učestvujem, da podelim ono znanje koje je skromno u odnosu na razne veoma pametne mlade ljude, ali je jedinstveno, kao što su i moje ideje jedinstvene. Možda ne mogu da pišem za najveće medije, ali mogu za Škrip, gde su ljudi koji razumeju to što pišem i zaista cene vreme odvojene. Tviter kao mikoprostor za velike i turbulentne promene. To je prostor našeg delovanja. Naravno, postoji i prostor u izradama različitih Strategija za mlade, za obrazovanje na duže periode kao i njihovo usklađivanja sa pravilima Evropske unije. Ono što želim jeste da takve strategije i učešće u njima bude što inkluzivnije, otvore prostor za širok spektar ljudi koji suštinski i iskustveno mogu da ponude.

Proces evropskih integracija Srbije jeste dug i mukotrpan, njegov unutrašnji aspekt je važan po mene i sve građane jer predstavlja sredstvo uređenja države i obezbeđivanja evropskih tekovina i standarda. Što se spoljašnjeg dela tiče, postati deo najveće evropske porodice je ideal kome lično težim, a i postignut je konsenzus među građanima po tom pitanju. Uz taj

proces ću se i ja lično razvijati, akademski, profesionalno, ali i iskustveno jer planiram da učestvujem u još većem broju projekata vezanim za Evropsku uniju. Nisam siguran kuda će me to odvesti i da li ću imati prilike da jednog dana zaista oblikujem položaj Srbije u Evropskoj uniji i njihove odnose, ali ono što znam jeste da svoje pisanje, svoje ideje i znanja usmeravam ka tome da jednog dana kao državljanin Srbije budem i građanin Evropske unije, uz sva prava, obaveze i pojedinosti koje takvo pravo evropskog građanstva nosi.

Autor: Ilija Jerković

Šta je za mene Evropska unija?

Ovaj esej je osvojio drugu nagradu na takmičenju eseja u okviru programa EU debate u organizaciji Instituta za evropsku politiku.

Ekološki problemi naspram održivog razvoja, ekonomska kriza naspram rasta bruto društvenog proizvoda, česti sukobi naspram želje za mirom, izolovanost naspram multikulturalizam, i tako dalje, sve su to savremene ali i stare svetske dileme i problemi koje kroz aktivnosti, pre svega, rešavaju globalni akteri. Prema mom mišljenju Evropska unija je jedna od dominantnih sila savremenog doba na globalnom nivou, pored

Sjedinjenih Američkih Država, Rusije i Kine. Odmah se može uvideti da je Evropska unija jedna specifična tvorevina među dominantnim državama na globalnom nivou. Ali baš ta specifična tvorevina, koja je karakteriše od njenog nastanka odnosno od **Evropske zajednice za ugalj i čelik**¹ preko **Evropske ekonomske zajednice**² i **Evropske zajednice** do aktuelne **Evropske unije**³, element je koji je čini prilagodljivom na različite izazove, rizike, pretnje i okolnosti.

Međutim, ništa nije savršeno, sve što postoji ima prednosti i mane, a manama se često pridaje veći značaj. Ideničan odnos se ima i prema Evropskoj uniji, nepravedno uviđajući samo njene nedostatke, mane i probleme. Tačno je da Evropska unija ima svoje prednosti i mane, odnosno visoko razvijene oblasti i one koje poseduju prostor za unapređenje i poboljšanje, što je i cilj integracije. Smatram da u svemu treba poći od vrlina, a ne od njihovog marginalizovanja. Iz tog razloga, sa velikim zadovoljstvom želim da prikažem šta za mene, kao **mladu osobu** koja ima dvadeset i tri godine, predstavlja Evropska unija. Evropska unija za mene predstavlja oazu mira, zajedničkih vrednosti, multikulturalizma, zajedničkog tržišta, mesto viših standarda, održivog razvoja odnosno obećavajuće perspektive za budućnost, itd.. Međutim, u ovom eseju želim da predstavim dve karakteristike Evropske unije koje su prema mom mišljenju najbitnije za savremeno društvo, međunarodne odnose i njihove probleme. To su činjenice i argumenti koji predstavljaju Evropsku uniju kao **oazu mira** i **globalnog ekološkog lidera**.

Prema mom mišljenju **Evropska unija je oaza mira**, mesto gde između dvadeset i osam⁴ država članica vlada prijateljstvo, saradnja i harmonija. Od takvog zdravog okruženja benefite imaju države članice u svim oblastima. Iz tog razloga je Evropska unija 2012. godine nagrađena Nobelovom nagradom za mir, što samo dokazuje uspeh koji je ona postigla na unutrašnjem i spoljašnjem planu. Iako su se na evropskom

kontinentu dogodile brojne katastrofe, poput Prvog i Drugog svetskog rata, Evropa je uspjela da prevaziđe rivalstva i neprijateljstva kroz proces integracije. Ideja o ujedinjenoj Evropi mogla se čuti često u prošlosti, čak i pre stavova ser Vinstona Čerčila '40ih godina prošlog veka. Međutim, veoma je važno napomenuti da je sadašnja oaza mira Evropske unije nastala na temeljima razrušene Evrope nakon Drugog svetskog rata. Uzrok ujedinjavanja u Evropi jeste neprijateljstvo između Francuske i Nemačke, ali one su shvatile, i ipak imale želju, da se rivalstvo prekine i mirnim putem reši problem sporenja oko oblasti Rur i Sar. Sa druge strane, zemlje

⁵
BENELUX⁵, nakon užasnog iskustva koje su doživele tokom Drugog svetskog rata, želele su siguran mir, kako bi eliminisale svoj strah, te su se iz tog razloga pridružile Evropskoj zajednici za uglj i čelik. Na taj način se idejom mira i saradnje proterao strah, rivalstvo i nepoverenje među državama, a zavladao je pomirenje, saradnja i prosperitet u mnogim oblastima. Takav model rešavanja problema straha od ponovnih vojnih napada ili ekonomskih rivalstava, navedene države, rešavale su sve dubljom integracijom. Od tog trenutka počinje da se stvara proces integracije, ujedinjenje Evrope, odnosno Evropska unija kao njen sadašnji oblik koji ima tendencije da se proširuje. Nakon navedenih država evropskoj integraciji su se pridruživale i druge države šireći na taj način ideju mira i saradnje. Na primer, na unutrašnjem planu, širio se mir na evropskom kontinentu članstvom Grčke u Evropskoj zajednici **1981.** godine što se može tumačiti kao cilj da se onemogući povratak na prethodno dominantnu diktaturu u Grčkoj, koja je bila u kontrastu prema demokratskom uređenju i vrednostima ujedinjene Evrope. Odnosno, članstvom u Evropskoj zajednici Grčka je postala partner a ne protivnik, te se na taj način proširila oaza mira i obalama Jonskog, Egejskog i Sredozemnog mora. Nakon toga, članstvom Portugala i Španije **1986.** godine rešen je identičan problem sa diktatorskim nasleđem, osigurane demokratske vrednosti i proširena je oaza mira na evropskom kontinentu među državama. I naredna proširenja, pre svega,

proširenja iz **2004.**, **2007.** i **2013.** godine imala su za cilj da od bivših komunističkih država⁶, koje su bile rivali ujedinjene Evrope, stvori partnere i proširi mir na evropskom kontinentu. *Takođe, i buduća proširenja će težiti istom cilju, a ovakav model saradnje predstavlja primer da i najveći protivnici mogu postati partneri zarad zajedničkih interesa.* Na taj način izgrađuje se Evropska unija na temeljima pomirenja, mira i demokratskih vrednosti, a na osnovnu toga ostvaruje se stabilnost, saradnja i prosperitet. Mir, a na osnovu njega, i saradnja osnova su zdravih odnosa između savremenih država. Paralelno sa širenjem mira na unutrašnjem planu, kroz proces evropskih integracija, Evropska unija je širila ideju mira i na međunarodnom nivou kao medijator pri rešavanju sporova. Na primer, Evropska unija je preuzela ulogu medijatora pri rešavanju sporova kroz proces pomirenja, a pre svega kroz širenje demokratskih vrednosti. Ratni sukobi između evropskih državama su pre integracije postojali, a danas su nezamislivi sukobi između država članica jer je pobedilo pomirenje i saradnja, a zavladao je mir na evropskom kontinentu. ***Za mene kao mladu osobu navedena konstatacija predstavlja glavni i najbitniji rezultat procesa evropskih integracija do sada, a ona pozitivno utiče i pruža sigurnost svim građankama i građanima Evropske unije.*** Ekonomski benefiti i brojne druge koristi koje države članice imaju na osnovu saradnje i partnerstva, nadvladali su sve izazivače sukoba.

Druga važna aktivnost, koja je za mene kao mladu osobu veoma bitna, a kojoj Evropska unija doprinosi jeste poboljšanje uslova života kako na teritoriji starog kontinenta (Evrope) tako i na globalnom nivou kroz ***kreiranje visokih ekoloških standarda.*** Činjenica je da je čovek svojim delovanjem stvorio brojne posledice koje negativno utiču na sve stanovnike naše planete, a poznato je da se ekološki problemi ne mogu omeđiti unutar određene teritorije ili granica država, te iz tog razloga mogu negativno da utiču na život građanki i građana Evropske unije. Oduvek je cilj Evropske unije bio ekonomski

razvoj zasnovan na zajedničkom tržištu, ali on može imati negativne posledice na životnu sredinu. Na osnovu toga javila se potreba da se države ujedine u rešavanju navedenog problema. U savremenim okolnostima rešenje jeste sklad između ekonomskog razvoja i adekvatne ekološke politike. Međutim, tendencija Evropske unije jeste da se proširuje i samim tim širi zajedničko tržište ali i ekološku politiku. Zato je Evropska unija prepoznala imperativ modernog doba i aktivno se uključila u kreiranje sopstvene ekološke politike od onog trenutka kada je navedena tema počela da zauzima bitno mesto na svetskom nivou. Zarad boljeg razumevanja ekološke politike Evropske unije bitno je napraviti distinkciju, odnosno razlikovanje, između **starih i novih država članica**. Pod terminom stare države članice Evropske unije podrazumevaju se one države članice koje su pristupile Evropskoj uniji zaključno sa proširenjem koje se dogodilo 1995. godine (**Francuska, Italija, Nemačka, Belgija, Holandija, Luksemburg, Velika Britanija, Irska, Danska, Grčka, Španija, Portugal, Finska, Švedska i Austrija**), navedene države su od Evropske unije napravile globalnog ekološkog lidera. Stare države članice imale su sluha za tadašnje ekološke probleme te su delovanje Evropske zajednice organizovale na najbolji mogući način kako bi očuvale životnu sredinu. Veliki uticaj na angažovanje tadašnje Evropske zajednice na polju ekološke politike bio je događaj koji su Ujedinjene nacije organizovale **1972.** godine, kroz **Konferenciju o ljudskoj sredini u Stokholmu** čiji je rezultat bio da se vladama da podrška za stvaranje ministarstva zaduženih za životnu sredinu, takođe životna sredina proglašena je za bezbednosni problem na globalnom nivou (Ejdus, 2012:195). **Tada je otpočela ekološka revolucija koja još uvek traje, odnosno otpočelo se sa aktivnim vođenjem ekološke politike koja je neophodna kako bi se obezbedila izvesna budućnost za naredne generacije, a svoju ulogu i značaj u tome našla je i Evropska zajednica u skladu sa međunarodnim okolnostima.** Evropska zajednica je još **1973.** godine usvojila **prvi Akcioni plan** u oblasti zaštite životne sredine (trenutno je aktuelan sedmi Akcioni plan), a

*Jedinstvenim evropskim aktom iz 1987. godine uvela je poglavlje pod nazivom životna sredina u jedan od svojih zvaničnih dokumenata, a nakon toga su svi Ugovori koje je usvajala Evropska unija sadržali odredbe o zaštiti životne sredine (Ugovor iz Mاستrihta, Ugovor iz Amsterdama, Ugovor iz Nice, Ugovor iz Lisabona). Dokumenti koje je Evropska unija usvojila predstavljaju smernice za zemlje kandidate u kojem smeru treba da sprovode svoje ekološke politike kako bi što pre postale članice Evropske unije. Stare države članice Evropske unije imale su jaka nacionalna zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine, iz tog razloga je bitno napomenuti da su one prenele svoja zakonodavstva na nadnacionalni nivo Evropske unije što znači da su na taj način uticale na stvaranje prava i propisa Evropske unije u ovoj oblasti. Odnosno, stare države članice su radile na stvaranju ekoloških uslova koje će naredne države morati da ispune kako bi postale punopravne članice. Dalje, bitno je napomenuti da u okviru institucija koje funkcionišu u Evropskoj uniji **Evropski parlament** predstavlja najzeleniju instituciju jer sa svojom aktivnom *Grupom Zelenih* u velikoj meri utiče na kreiranje ekološke politike i zakonodavstva Evropske unije. Takođe, veoma je važno istaći da je Evropska unija potpisala **Protokol iz Kjota** (1997.), odnosno obavezala se da smanji emisiju gasova koji prouzrokuju efekat staklene bašte. **Nakon što su Sjedinjene Američke Države odbile da potpišu Protokol iz Kjota Evropska unija, koja je tada bila sastavljena samo od starih država članica, postaje lider u ekološkoj oblasti u svetu preuzevši tu ulogu baš od Sjedinjenih Američkih Država.** Nakon kreiranja Evropske unije kao globalnog aktera njoj su pristupile **nove države** članice, a pod tim pojmom se podrazumevaju one države članice koje su pristupile Evropskoj uniji u novom, odnosno trećem, milenijumu (**Kipar, Češka, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Malta, Poljska, Slovenija, Slovačka, Bugarska, Rumunija, Hrvatska**). Izuzev Kipra i Malte sve ostale države koje su pristupile Evropskoj uniji u ovom periodu imaju zajedničko komunističko nasleđe što može da predstavlja pretpostavku za nepovoljno uticanje na*

njihove ekološke politike. Nove države članice morale su da usvoje pravne tekovine Evropske unije u toku procesa pristupanja, a to iznosi oko tri stotine ekoloških direktiva koje treba da se implementiraju u nacionalno zakonodavstvo. Jedan od tada bitnijih dokumenata Evropske unije u ovoj oblasti bila je **Lisabonska strategija 2000.** godine, a tadašnji ambiciozni cilj bio je da Evropska unija do **2010.** godine postane najdinamičnija ekonomija sveta, a da uz to očuva životnu sredinu što se ispostavilo kao neostvarivi ciljevi. Navedene aktivnosti predstavljaju proizvod napora starih država članica Evropske unije da stvore što bolje uslove za kvalitetnije živote ljudi i očuvanje prirode. Međutim, razlozi za neispunjavanje ciljeva mogu biti globalna ekonomska i finansijska kriza iz **2008.** godine, ali se takođe kao razlozi predstavljaju i proširenja Evropske unije iz tekućeg milenijuma (proširenja **2004.** i **2007.** godine su uticala) zato što su države koje su tada pristupale Evropskoj uniji bile bivše komunističke države (osim Malte i Kipra) te nisu uspele da izgrade adekvatne kapacitete za zaštitu životne sredine jer je proces implementacije ekološkog zakonodavstva skup, a njihov položaj je takođe opterećivala nedovoljno razvijena ekološka svest. Međutim, činjenica je da su nove države članice napredovale u okviru ekološke politike i rešavanja ekoloških problema (npr. poboljšana je kvaliteta vazduha i vode) uz pomoć Evropske unije. Nakon neuspeha *Lisabonske strategije* nove države članice su zajedno sa starim usvojile naredni dokument kojim su odredile dalji razvoj odnosa zaštite životne sredine i ekonomskog rasta. Zajednički dokument pod nazivom

Evropa 2020⁷ produžava period za ostvarivanje ciljeva koji su bili planirani do 2010. godinu, Lisabonskom strategijom, produženi su do 2020. godine, a glavni cilj je postizanje održivog razvoja odnosno sklad između zaštite životne sredine i ekonomskog rasta. Evropska unija, iako se predstavlja kao ekonomski džin, morala je da revidirala svoje ciljeve iz Lisabonske strategije kad je usvojila paket o klimatskim promenama 2010. godine pod simboličnim nazivom „**20:20:20**“. U

sladu sa navedenim države članice bi do 2020. godine trebale da smanje emisiju gasova koji proizvode efekat staklene bašte za 20% u odnosu na nivo iz 1990. godine; 20% da čine obnovljivi izvori energije u ukupnoj energetskej potrošnji; i poboljšanje energetske efikasnosti za 20%. Usvajanjem navedenog dokumenta može se pokazati zainteresovanost novih država članica da učestvuju u daljem razvoju ekoloških standarda i vrednosti u okviru Evropske unije. Danas je gotovo nemoguć podjednak razvoj svih dvadeset i osam država članica Evropske unije zato što je Evropska unija postala kompleksnija i konstantno proširuje oblasti u kojima deluje. Kao rešenje za navedeni problem navodi se korišćenje mehanizma fleksibilne saradnje koji treba da omogući državama članicama blisku saradnju ako su spremne da napreduju te „treba navesti koncept stepenaste integracije po kojem države članice u svojim integracionim nastojanjima vremenski brže napreduju“ (Gring, Emanuilidis, 2010:167). Realna opcija za države članice Evropske unije koje žele da unaprede standarde u oblasti zaštite životne sredine jeste mogućnost fleksibilne saradnje jer se na taj način unapređuje oblast koju one žele, ne utiče loše na ostale države članice i stvaraju perspektivu da i ostale države članice mogu da postanu deo njihove fleksibilne saradnje ukoliko budu imale želje u budućnosti. Funkcionisanje mehanizma fleksibilne saradnje je detaljno objašnjeno u dokumentima Evropske unije. Ako bi Evropska unija, kao zajednica dvadeset i osam država članica, na međunarodnom nivou delovala u sinergiji, pojavila bi se kao ekološki globalni lider tj. uticaj Evropske unije u navedenoj sferi bi bio ogroman. Kakva god da bude budućnost ekološke politike Evropske unije smatram da je ona do sada zasigurno doprinela poboljšanju stanja životne sredine **unutar svojih granica**, a sa druge strane pozitivno **utiče na države kandidate** za članstvo u Evropskoj uniji jer i one moraju da implementiraju ekološko zakonodavstvo Evropske unije u okviru procesa pristupanja, ali takođe i **motivise ostale države sveta** da slede njen primer pozitivnog delovanja. Na sve navedeno može se nadovezati stav kojim pojedini autori opisuju delovanje Evropske unije u

oblasti zaštite životne sredine kao „vođenje najnaprednije politike u oblasti zaštite životne sredine u odnosu na sve države u svetu iako nije država“ (Jordan, prema Skjærseth i Wettestad, 2006:1). Navedena aktivnost Evropske unije potvrđuje njen status globalnog aktera koji kreira politiku koja će omogućiti izvesnu budućnost narednim generacijama, a to je za mene kao mladu osobu veoma bitno.

U ovom eseju pokušala sam da predstavim dve bitne karakteristike Evropske unije koje utiču na moje razmišljanje o tome šta za mene, kao mladu osobu, predstavlja Evropska unija. Smatram da su navedene karakteristike veoma bitne za budućnost građanki i građana Evrope, ali i sveta. Odnosno, smatram da su savremene i osetljive teme poput **mira** i **visokih ekoloških standarda** osnova za postizanje mnogih drugih aktivnosti, pozitivnih rezultata i perspektiva za budućnost (na primer zdrav život; duži životni vek; saradnja u svim oblastima između država članica; poboljšanje međunarodnog položaja, saradnje i ugleda Evropske unije; težnje ka održivom razvoju; itd.). Iz navedenih razloga smatram da sam na adekvatan način prikazala šta predstavlja Evropska unija za mene kao mladu osobu.

Nina Milinković

Literatura

- Barbato, M. (2010). Hronologija evropske integracije. U H. Bohnet. *Evropa od A do Š – Priručnik za evropske integracije*. Beograd: Fondacija Konrad Adenauer. 419-435.
- Gring, K. i Emanuilidis A., J. (2010). Fleksibilizacija. U H. Bohnet. *Evropa od A do Š – Priručnik za evropske integracije*. Beograd: Fondacija Konrad Adenauer. 167-170.
- Ejduš, F. (2012). *Međunarodna bezbednost: teorije, sektori i nivoi*. Beograd: Sl. glasnik.

- Skjærseth B., J. i Wettestad, J. (2006). *EU Enlargement and Environmental Policy: The Bright Side*. Dostupno na: <http://www.fni.no/doc&pdf/FNI-R1406.pdf> [Pristupljeno 6. septembra 2015].

Izvor: <http://www.artwanted.com/imageview.cfm?id=1005279>

1 Evropska zajednica za ugalj i čelik nastala je 1951. godine između Francuske, Nemačke, Italije, Belgije, Holandije i Luksemburga na period od 50 godina (prestala je da postoji 2002. godine) (Barbato, 2010:419).

2 Evropska ekonomska zajednica nastala je 1957. godine potpisivanjem Rimskog ugovora od strane Francuske, Nemačke, Italije, Belgije, Holandije i Luksemburga. Evropska ekonomska zajednica prestala je da postoji 1967. godine kada se udružila sa Evropskom zajednicom za atomsku energiju i Evropskom zajednicom za ugalj i čelik osnovavši Evropsku zajednicu (Barbato, 2010:420-422).

3 Evropska unija stvorena je Ugovorom iz Mastihta 1992. godine.

4 Članice su od 1951. godine Francuska, Nemačka, Italija, Belgija, Holandija, Luksemburg; od 1973. godine Velika Britanija, Severna Irska i Danska; od 1981. godine Grčka; od 1986. godine Španija i Portugal; od 1995. godine Švedska, Austrija i Finska; od 2004. godine Litvanija, Estonija, Letonija, Poljska, Češka, Slovačka, Slovenija, Mađarska, Malta i Kipar; od 2007. godine Rumunija i Bugarska; (Barbato, 2010:419-434); od 2013. godine Hrvatska.

5 Zemlje BENELUX su Belgija, Holandija, Luksemburg.

6 Osim Kipra i Malte.

7 Pun naziv dokumenta je „Evropa 2020: strategija za pametni, održivi i inkluzivni rast“.

Šta je i šta radi pomirenje?

Retko gde na svetu reč pomirenje, u svom najširem kontekstu, nailazi na tako negativnu konotaciju, kao u slučaju Balkana i Srbije. Kada na Internet pretraživačima ukucate reč pomirenje, većina rezultata na koju ćete naići jesu vesti vezane za međunacionalno/multietničko pomirenje na kome se već dugi niz godina u regionu, ali i u samoj Srbiji insistira. Međutim, retki su projekti i inicijative koji, osim demagoških poruka nude građanima odgovor na prosto pitanje – šta je to pomirenje i šta mi, kao građani, dobijamo od njega?

Pomirenje nije homogen pojam. Među brojnim dostupnim

definicijama, za potrebe ovog teksta, izabrali smo onu, koja pomirenje definiše kao „**aktivnost/proces usklađivanja nečijeg mišljenja/verovanja sa mišljenjima/verovanjima drugih**“¹. Složit ćete se da je definicija nesrećna i da u široj populaciji ona ne samo da može produbiti nesigurnost oko pravog značenja pojma i šta iza njega stoji, nego čak izazvati i otvoren otpor, koji tako lepo znaju da iskoriste mnogobrojne „patriotske“ snage „gladne“ poslaničkih/odborničkih mesta na nacionalnim, odnosno lokalnim izborima. Nesigurnost oko onoga šta se krije iza pojma pomirenje nije rezultat samo gorepomenute definicije, već i činjenice da se na odgovor na pitanje „šta je to pomirenje“ ne može naći zadovoljavajući odgovor (niti kroz domaće medije, a pogotovo ne kroz Internet, kao rastući izvor informacija u slobodnom svetu). Ništa bolja situacija nije ni kod drugog suštinskog pitanja, kada se pomene tema pomirenja – šta dobijamo od njega? Postavljanjem ovog pitanja dolazimo do istog zaključka – prosečno stanovništvo, koje želi da se informiše o pojmovima vezanim za paradigmu pomirenja ne može o njima ništa konkretnije da sazna, već biva zasipano svakodnevnim vestima iz mahom tabloidnih medija, kojima je osnovna misija da potpiruju požar tamo gde ga nema, odnosno naprave dodatnu konfuziju u glavama čitalačke publike.

Ipak, međunacionalno/multietničko pomirenje ne može biti shvaćeno samo kao pojam, ono je i proces. Proces, koji počinje od pojedinca i naroda. Tek kada se narod sam sa sobom pomiri i generalno uskladi polazne premise o verovanjima i mišljenjima (skladno gore navedenoj definiciji) možemo preći na multietnički nivo, najslženiji od sva tri pomenuta. Na Balkanu i u Srbiji ljudi se ne mire sa samim sobom. Time pojedinci ne doprinose širem pomirenju, kako na nivou nacije, tako i na međuetničkom nivou. Naprotiv, pojedinci, a pogotovo oni sa širokim javnim ovlašćenjima, često doprinose novim, višedimenzionalnim raskolima. Tako ne moramo ići dalje u istoriju kako bismo naveli klasičan primer nepostojanja pomirenja, odnosno (ne)usaglašavanja stavova u pogledu

pojedinih događaja, već je dovoljno da pomenemo skandaloznu sudsku odluku da se osvedočeni fašista i kvinsling, četnički vojvoda Dragoljub Mihajlović rehabilituje u cilju „pomirenja u Srba“². Naravno da ovakva odluka nije proizvela nikakvo pomirenje, niti je uskladila stavove, već dovela je do daljih podela u javnosti, koja se ne tako teško može podeliti i prema hronološki daljim istorijskim previranjima čak i na „obrenovićevce i karađorđevićevce“ time dovodeći u pitanje i ostatak novovekovne istorije Srbije, a sve to pod maskom „pomirenja“.

Situacija nije ništa bolja ni u ostatku regiona, u čijim odnosima sa Srbijom s vremena na vreme možemo videti relikv prošliosti, oličen u okrivljavanju Beograda ne samo za sve regionalne, nego često i međuetničke probleme na nacionalnom nivou pojedinih država. Ipak, pojedini predstavnici regiona su u pogledu famozne paradigme pomirenja daleko bolje pozicionirani nego Srbija i to isključivo zbog članstva/bližih odnosa sa „klubom 28“. Drugačije ne možemo objasniti neadekvatne, a često i skandalozne odluke EU poput najskorije da ne reaguje na novi „multietnički požar“ u susedstvu izazvan ukidanjem korišćenja ćirilice kao zvaničnog pisma u Vukovaru³, gradu u kojem, prema popisu iz 2011. godine živi preko 34% pripadnika srpske nacionalnosti⁴, kojima je ćirilica jedno od zvaničnih pisama. Akt o ukidanju ćirilice kao konstitutivnog pisma grada Vukovara samo je šlag na torti, koji pokazuje da odnosi Srbije i Hrvatske, i dalje više vuku u minus nego u plus.

Iako je EU, neosporno, značajan faktor u regionu (pa i po pitanju pomirenja), čini se da ona ne razume u biti koliko je region „lako zapaljiv“ po donošenju odluka sličnih gorepomenutim. Iako je sama EU nastala kao projekat integracije i približavanja njenih država članica u periodu nakon Drugog svetskog rata i njemu pratećih međuetničkih sukoba, ona svojim uzdržavanjem po pitanju osuđivanja akata,

koji međunacionalnom pomirenju apsolutno ne doprinose pokazuje da paradigmu ne razume najbolje.

Nažalost, ne razumeju ga ni regionalni, pa ni srpski donosioci odluka. Stoga se i pominjanje istog svodi na puke plastične izjave, poput premijerove da „neće odustati od pomirenja regiona“⁵ (koja je nepotrebno ispratila odličnu inicijativu o utvrđivanju zajedničkog datuma sećanja na žrtve sukoba na prostoru bivše Jugoslavije⁶). Donosioci odluka ne razumeju da pomirenje neće doći samo od sebe, a pogotovo neće doći dok region ne bude izašao na kraj sa rastućim, katastrofalnim socio-ekonomskim stanjem. Stoga donosioci odluka moraju ostaviti po strani demagogiju i okrenuti se srži problema – socio-ekonomskim pitanjima. Dok god oni ne budu uspešno rešeni, igra upiranja prstiju i traženja krivaca u drugim regionalnim akterima za probleme u sopstvenom dvorištu biće aktuelna.

U skladu sa navedenim, danas, mahom neinformisanom i sve gladnijem stanovništvu bez perspektive i vizije nije do pomirenja, ali jeste do saradnje na konkretnim projektima, koji će im doneti dovoljno sredstava za jedan normalan život (iliti nedosanjani „srpski san“). Stoga se i donosioci odluka moraju okrenuti pronalaženju načina da u prvi plan stave saradnju sa ostalim etnicitetima na prostoru regiona, a potom i ostvarivanju iste. Uostalom, ovakve inicijative nisu strane ostalim sektorima (mimo državnog), a pogotovo ne onom „organizovanom“.

Za kraj, ne želimo da zaključimo razmatranje pomirenja u regionu, a da ne navedemo predviđanje odgovora na čuveno pitanje – Hoćemo li se pomiriti? Skladno trenutnim tendencijama – nećemo. Uz opšti porast ultranacionalističkih i fašističkih ideja praćenih sve težim socio-ekonomskim problemima, regionu se ne piše dobro. Za pomirenje nije kasno, čak bismo rekli i da je prerano u određenim segmentima, a za saradnju pogotovo nije. Upravo je saradnja ključna reč, koju

donosioci odluka moraju imati u vidu. Saradnja je reč koja je izgradila Evropsku uniju, preko Zajednice za ugalj i čelik, jer nije bila još jedna reč u demagoškim govorima na temu pomirenja njenih „očeva osnivača“. Takva saradnja je neophodna i Balkanu, ne samo zbog poboljšanja socio-ekonomske situacije, nego i preživljavanja sve turbulentnijeg vremena promena u kome živimo, odnosno prilagođavanja sve izvesnijoj „Evropi više brzina“. Uđimo u „balkansku brzinu“ saradjujući, a pomirenje ćemo već pokupiti duž dugog puta pred nama.

Autor: Gavriilo Nikolić

[1[□]http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/reconciliation](http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/reconciliation)

[2[□]http://www.rtvbn.com/344079/Rehabilitacija-Draze-da-posluzi-pomirenju](http://www.rtvbn.com/344079/Rehabilitacija-Draze-da-posluzi-pomirenju)

[3[□]http://mondo.rs/a822234/Info/Ex-Yu/Selakovic-o-tablama-u-Vukovaru-Nedopustiva-uzdrzanost-EU-na-zabranu-cirilice.html](http://mondo.rs/a822234/Info/Ex-Yu/Selakovic-o-tablama-u-Vukovaru-Nedopustiva-uzdrzanost-EU-na-zabranu-cirilice.html)

[4[□]http://www.balkaninsight.com/en/article/serbia-protests-over-cyrillic-script-denial-in-vukovar-08-18-2015](http://www.balkaninsight.com/en/article/serbia-protests-over-cyrillic-script-denial-in-vukovar-08-18-2015)

[5[□]http://www.alo.rs/vucic-ne-odustajem-pomiricu-region/3078](http://www.alo.rs/vucic-ne-odustajem-pomiricu-region/3078)

[6[□]http://www.slobodnaevropa.org/archive/news/latest/500/500.html?id=27176084](http://www.slobodnaevropa.org/archive/news/latest/500/500.html?id=27176084)